4701

Minister zonder portefeuille (Luns) aan hoge commissaris te Djakarta (Van Bylandt), 24 jan. 1956
*Informatiekopie aan Washington, New York, Londen, Canberra en Genève

De politieke manoeuvres waartoe de Indonesische regering zich op grond der recente intern-politieke ontwikkelingen heeft laten verleiden met betrekking tot de besprekingen in Genève en overweging in dit verband van hetgeen in Uw 1097 werd gesteld, gaven ons reeds aanleiding tot een aantal U inmiddels bekende openbare reacties (vgl. mijn circulairetelegram 46 en mijn telexbericht 100418). Deze laatste zullen intussen wellicht niet voldoende kunnen voorkomen dat men van Indonesische zijde de politieke situatie daar te lande zal trachten te benutten om Nederland in de dwangpositie te drijven van keuze tussen enerzijds inwilliging van buitensporige Indonesische eisen zonder Indonesische concessies van enig belang en anderzijds het odium de besprekingen te hebben doen mislukken.

Onder deze omstandigheden bereikte ons gisteren het verzoek van de Indonesische delegatie overgebracht door Utoyo Ramelan met het voorstel met ingang van woensdag a.s. het overleg te Genève voort te zetten. Geantwoord werd dat de Nederlandse regering zich over dit verzoek zal beraden. Hem zal hedenmiddag worden geantwoord, dat de regering heeft besloten U op te dragen bij de Indonesische regering omtrent een aantal punten nadere inlichtingen te vragen en dat wij op antwoord wachten.

Ik verzoek U hiertoe aan Harahap als minister van Buitenlandse Zaken a.i. ten spoedigste een nota te overhandigen van de volgende inhoud:

'1.

De Indonesische delegatie heeft de Nederlandse delegatie het verzoek gedaan de onderbroken onderhandelingen te Genève weer voort te zetten.

2.

Alvorens dit verzoek te beantwoorden zou de Nederlandse regering van de Indonesische regering gaarne opheldering ontvangen inzake een aantal belangrijke vragen, hieronder weergegeven, welke bij haar zijn gerezen met betrekking tot de Nederlands-Indonesische besprekingen. Eerst wanneer de Nederlandse regering terzake de nodige inlichtingen zal hebben ontvangen, zal het haar mogelijk zijn te beslissen of er voor haar aanleiding is ertoe mede te werken dat de besprekingen in dit stadium worden hervat en zo ja, op welke wijze.

3.

Zoals de Indonesische regering bekend is, werden deze besprekingen op 7 januari jl. te Genève onderbroken, daar, zoals bij het toen uitgegeven gemeenschappelijk communiqué werd geconstateerd, beide delegaties de behoefte gevoelden hun regering te raadplegen met betrekking tot de toen bereikte stand van zaken. Bij dit communiqué werd ook vastgesteld, dat nog verscheidene punten van belang waren overgebleven, waaromtrent nog geen overeenstemming kon worden bereikt en dat, naarmate deze in aantal afnamen, inzake de overblijvende moeilijker tot overeenstemming kon worden gekomen.

4.

Het heeft daarom in Nederland sterk de aandacht getrokken,

a) dat te Djakarta door de minister van Buitenlandse Zaken ad interim van Indonesië en te Genève door de voorzitter der Indonesische delegatie op 20 dezer tegenover de pers werd verklaard, dat indien de Indonesische regering tot hervatting der besprekingen zou besluiten, alleen nog ondertekening of parafering plaats zou behoeven te vinden van de op 7 januari reeds bereikte resultaten, hetgeen alsdan alleen zou afhangen van Nederland,

b) dat blijkens persberichten door een vooraanstaand politicus in Indonesië is verklaard, dat van de Nederlandse delegatie slechts een 'yes' or 'no' wordt verwacht op de laatstelijk gedane Indonesische voorstellen,

Kenmerk: Luns 722.
©BuZa, archief BZ, uitgaande codetel. Djakarta 1956
http://resources.huygens.knaw.nl/indonesischebetrekkingen1945-1969/Nederlands-indonesischeBetrekkingen1950-1963/Document/20176

c) dat blijkens mededeling van de Indonesische minister-president op 23 dezer de Indonesische regering aan haar delegatie heeft opgedragen 'om de onderhandelingen in een slotvergadering te beëindigen'.

Indien deze berichten juist zijn, zijn deze verklaringen niet overeen te brengen met het stadium, waarin de onderhandelingen zich op 7 januari bevonden, zoals weergegeven in het hierboven vermelde gemeenschappelijke communiqué. Anders dan scheen te mogen worden verwacht, wordt door de sub a en b bedoelde verklaringen, nog voordat het gesprek is geëindigd, in Indonesië een van de werkelijkheid afwijkende uitleg van de juiste stand van zaken gegeven.

De Nederlandse regering zou het op prijs stellen te vernemen, of deze verklaringen het Indonesische standpunt juist weergeven en of zij daaruit moet opmaken, dat de Indonesische delegatie, indien tot hervatting der besprekingen zou worden besloten, geen vrijheid heeft tot nader overleg over de in bespreking zijnde agendapunten en over de formulering van eventueel te sluiten overeenkomsten.

5.

Voorts zou de Nederlandse regering gaarne vernemen welke waarde moet worden gehecht aan de door de Indonesische minister van Voorlichting blijkens persberichten op 23 dezer gedane mededeling dat Indonesië niet bereid is het vierde punt van de agenda te bespreken ingeval de besprekingen verlengd worden.

6.

De Nederlandse regering wil niet verhelen dat bij haar ernstige twijfel is gerezen ten aanzien van de vraag of deze Nederlands-Indonesische besprekingen, zo zij worden hervat, onder de huidige omstandigheden zouden kunnen leiden tot het doel dat daarmede oorspronkelijk werd beoogd, te weten: verbetering der betrekkingen tussen beide landen, welk doel immers blijkens de commentaren welke van officiële en andere zijde in Indonesië over die besprekingen zijn gegeven, geheel op de achtergrond is geraakt.

7.

De Nederlandse regering gevoelt deze twijfel te zwaarder nu niet alleen tot nu toe nog steeds geen duidelijk uitzicht is geboden op een bevredigende afdoening van de zaak der Nederlandse arrestanten in Indonesië welke van Nederlandse zijde steeds als een noodzakelijke voorwaarde voor verbetering van de betrekkingen tussen beide landen is gesteld, doch van Indonesische zijde zelfs op grond van onjuiste en onaanvaardbare argumenten is teruggekomen op de aanvankelijk in uitzicht gestelde toelating in Indonesië van de in gemeenschappelijk overleg als verdediger van twee dezer arrestanten aangezochte advocaat, mr. Van Empel.

8.

In dit verband kunnen voorts worden genoemd de berichten welke de Nederlandse regering hebben bereikt volgens welke de Indonesische regering haar beleid inzake de tot nu toe gevoerde besprekingen met Nederland mede zou hebben verdedigd door voor wat de kwestie Nieuw-Guinea betreft te stellen dan wel toe te laten dat in Indonesië de mening algemeen postvat dat deze kwestie hoofdpunt der besprekingen zou hebben gevormd en dat het gesprek zich met name op de souvereiniteit over dit gebied zou hebben geconcentreerd, zulks terwijl

1. er toch ten aanzien van dit onderwerp van Nederlandse zijde geen twijfel over is gelaten dat door Nederland de souvereiniteit over dit gebied niet discutabel zou kunnen worden gesteld en

2. deze souvereiniteit dan ook geen onderwerp van overleg heeft uitgemaakt.

9.

Tenslotte zou de Nederlandse regering mede in het licht van de ervaringen met het Protocol van 1954 gaarne vernemen hoe de Indonesische regering zich voorstelt dat de verdere gang van zaken zou zijn indien de Nederlands-Indonesische besprekingen tot één of meer akkoorden zouden leiden. Met name vraagt de Nederlandse regering zich op grond van de politieke verhoudingen in Indonesië af of indien deze stukken nog aan het voorlopige parlement zouden worden voorgelegd niet het gevaar bestaat dat de oppositiepartijen de goedkeuring zullen

boycotten zoals dit ook door de oppositie is geschied bij de behandeling van het met de delegatie onder leiding van minister Sunarjo gesloten Protocol.

Voorts wil de Nederlandse regering er nog eens aan herinneren dat in 1956 ook in Nederland algemene verkiezingen zullen plaatshebben welke evenals in Indonesië tot een kabinetswisseling zullen leiden en zij zou gaarne het gevoelen van de Indonesische regering vernemen over de vraag of het in het licht van de huidige omstandigheden niet beter is verdere beslissingen over te laten aan de dan optredende kabinetten.'

Ik vraag mij af of de uitlatingen van Makmur omtrent punt 4 van de agenda en die van Harahap van maandagavond over de 'slotbijeenkomst' niet beogen ons te prikkelen tot het onzerzijds afbreken van de besprekingen. Sukiman liet vandaag een verstandig geluid horen dat, nu het van een van de Masjumileiders komt, van gewicht schijnt. De Masjumi wil wellicht wel zonder conflict met ons van de besprekingen af, al wijzen de laatste uitlatingen van Harahap niet in die richting. U zou in Uw overleg met Harahap kunnen trachten aan te sturen op een gemeenschappelijk inzicht, dat verdaging van de besprekingen op het ogenblik de beste uitweg is zonder dat hij naderhand kan stellen dat de Nederlandse regering een einde heeft gemaakt aan de besprekingen. Wij vragen in dit stadium alleen maar hun gevoelen. Mocht dit gelukken dan zou door de regeringen een gelijkluidend communiqué kunnen worden uitgegeven, bijv. behelzende dat door de beide delegaties nuttige en verhelderende gedachtenwisselingen hebben plaatsgehad, waaruit de wederzijdse standpunten duidelijk zijn naar voren gekomen, doch dat het nog te vroeg bleek tot bepaalde conclusies te komen over de daarvoor in aanmerking komende punten.

U zou er nog aan kunnen herinneren dat bij ons steeds twijfel heeft bestaan over de vraag of deze periode wel geschikt was voor het houden van deze besprekingen en dat wij er begrip voor hebben dat de Indonesische regering haar delegatie weinig armslag kan laten in het licht van de politieke verhoudingen te Uwent, doch dat zulks het onderhandelen wel heel erg moeilijk maakt.

Ik verzoek terstond bericht zodra nota door U is ingediend en formulering van de complimenten seinen. Daarna zal aan Utoyo copie worden gegeven. Over gehele of geparafraseerde publicatie en inlichting van bevriende regeringen volgt nader bericht.